

בס"ד. ר"ד* יום ועש"ק, ב' דר"ח אדר, ה'תתח"י.

שאלה: ע"ד אשר הזכיר כ"ק אזמ"ר שליט"א דברי הגמרא: "אדר שנאמרי אריז במרום ה'", היינו דזהו סוד ריבוי השמחה בחודש זה, והלא אין שמחה כהגות הספיקות, גילוי העלמות הסתרים, וזה שייך דוקא כאן בתחתונים, ולא במרום, ושם אין ספק כלל. והי' צ"ל אריז בארץ, להגביר את השמחה.

תשובה: ענין מחייית עמלק בגימטריא ספקי, חוצפא בלא טעמי, אחת מ"ש של מצוות (ש)נצטוו ישראל בשעת בנייתן לארץ⁶⁶, הוא לכטל את הספק והגיאואת (עמלק בגימטריא רמ') בתכלית. והיינו ע"י ביטול בעצם ממש. דמלחמת ד' עממין היחה עבודה אהכפא ואהפכא דד' מרות רעות, וכבר נשלים זה כדרך כלל ע"י בני ישראל, כפסק הרמב"ם: ד"כבר אבר זכרם", אבל מלחמת עמלק היא מדור דור, לכטל את הגיאואת בתכלית. וזה מסתעביא מלמעלה מעלה מבחי' "כי גאה גאה"⁶⁷ (כתרגום אונקלוס: אמגאי על גיזוגיא וגיאואת דילה היא). העבודה במרות הנפש מסתעביא מלמעלה מבחי' גאה, אריז, ששייך להשתלשלות, טו"ד. משא"כ מלחמת עמלק צריכה סיוע מלמעלה מעלה, מבחי' דכי גאה גאה, עתויק.

קליפת עמלק היא בחי' גיאואת בעצם, לזה פאורנעמט ער זיך אנטעקענג עצמות, והכיסול שלו יכול להיות ג"כ רק ע"י עצמות. ולפיכך, כל עוד שלא נשלמה המלחמה, ערייך יש ספיקות בהשגת, אפילו במרום. וכמבוי האריז⁶⁸ מצינו ספיקות בהשגה בעתיק, והלא עתיק הוא בחי' מרום (כידוע מסוד הספירות בסוף ברכת יוצר אורי⁶⁹). ולכן מחייית עמלק חתקיים בשלמות באחריית הימים, אחר מינוי מלך

ע' רצ"ר. תש"ט ע' 40; ע' 65. ועוד.
 (5) ראה בארובה ו"ה זכור דש"ס תצוה פ"ג ואילך (לקמן ע' 90 ואילך). ותש"ג.
 (6) סתמורדין כ' ב. ובכ"מ. ומב"ם ריש הל' מלכים.

(7) סה"מ תרכ"ט ע' קנג. ועוד.
 (8) בפ"ה מהל' מלכים ה"ד.
 (9) בשלח טו, א.
 (10) ע"ה שער עתיק.
 (11) לעיין בסדרו האריז"ל במקומו.

(*) להרה"ג ראה הכהן יאלעס. הוגה ע"י כ"ק ארמ"ר שליט"א ונדפס בלק"ש חי"א ע' 312 ואילך. במחזורא זו ניתוספו עוד איזה ציורי מ"ם ע"י חמ"ל.
 (1) ביצה טו, טע"ב.
 (2) חתלים צג, ד.
 (3) מאמר החכם — הוכח בהמשך מים רבים תול"ו בתחלתו.
 (4) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט)
 בהוספות סק"ת. סה"מ עור"ת ע' קפב עטר"ח

(1) ביצה טו, טע"ב.
 (2) חתלים צג, ד.
 (3) מאמר החכם — הוכח בהמשך מים רבים תול"ו בתחלתו.
 (4) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט)
 בהוספות סק"ת. סה"מ עור"ת ע' קפב עטר"ח

ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר, ה'תשח"י

ולכן, התחלת עבודה היום היא — "מודה אני" ו"הודו להוי"ו, כי, הודאה וביטול הם התחלת ריסוד העבודה; ולאחרי כן באים המדרגות הפרטיות: פסקי דמורה, ברכת קריאת שמע, קריאת שמע וכו'.

וזהו גם הטעם שהיכת "לי" נאמרה בתרומת האדנים דוקא: לקחת העצמות, "לי" — היא ע"י ביטול דוקא. "לא באש הוי"ו", "לא ברעש הוי"ו" ו"לא כרות הוי"ו", כי אם, ב"קול דממה דקדק⁵³ — חמץ קאתא מלכא⁵⁴ (וכמבואר בארוכה ד' ענינים אלו בהמשך חער"ב⁵⁵).

יב. וכיין שייסוד ושורש העבודה הוי"ע האדנים, שעריזי "ויקחו לי", והרי "עז וחדרה במקומי⁵⁶ — צריכים לעשות זאת בשמחה.

וכפרט בעמדנו בשבת מברכים חודש אדר, ש"משנכנס⁵⁶ אדר מרבין בשמחה⁵⁷.

(52) מלכים א' יט, יא-יב.

(53) חק"ו בהקדמה (ג, דע"ב).

(54) ח"ב פשע"ח ואילך.

(55) דה"א טו, כז.

(56) תענית כט, טע"א.

(57) חסד הסיים (תמ"ד).

בס"ד. שי"פ תצוה, פ' זכור, ט' אדר*, ה'תשח"י

— לפני התפלה, בחודר הק' —
(הנחה בלתי מוגה)

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו', ומסיים תמחה את זכר עמלק וגו', וריינן, שיש בזה ב' ציונים, הציוני לזכור תמיד מה שעשה עמלק, והציוני למחות זרעו כו'. וצריך להבין, הלא העיקר הוא הציוני דתמחה, ומהו ענין הציוני דזכור. ומה גם שהענין דזכור אינו בא כהכנה להציוני דתמחה, אלא הוא ציוני כפ"ע, שהרי במנין המצוות נימנו ב' ציוונים, זכור את אשר עשה לך וגו', ותמחה את זכר עמלק וגו'. ולהבין זה צריך להקדים תחילה כללות ענין עמלק, ויזכר זה מהעונש שלו, שזהו מ"שי ראשית גוים עמלק ואחריתו ערי אובד, והיינו, שבשאר האומות כתיב: או אהפוך אל עמים שפה כרוה גו' לעברד כולם שכם אחד, שיהי' אצלם ענין של בירור כו', משא"כ בעמלק כתיב ראשית גוים עמלק ואחריתו ערי אובד, שלא יחבר, אלא יהי' בו ענין של מחי' ושכירה לגמרי.

ב) ודלענין כזה, דהנה, מ"ש ראשית גוים עמלק ואחריתו גו', היינו שבבעמלק יש ב' הענינים דראשית ואחרית, והטעם שיש ב' הענינים דראשית ואחרית בעמלק, היינו בלעז"ז, הוא לפי שלמעלה ישנם ב' הענינים דראשית ואחרית, וכיון שהקלפה מהדמה לגבי הקדושה כקוף בפני אדם, לכן מבי' הענינים דראשית ואחרית כפי שהם למעלה, יורד ומשתלשל גם בלעז"ז ב' הענינים דראשית ואחרית, שזהו מ"ש

- (1) תצא כה, י' שם, יט.
- (2) סהמ"צ להמב"ם מ"ע קפת"פטי.
- (3) בלב כד, כ.
- (4) ראה ג"כ תר"א ט"פ תצוה, סידור שער הפורים. סהמ"צ להצ"צ מצוה וכירח מעשה עמלק (הערה בקונטרס הנ"ל).
- (5) צפני ג, ט.
- (6) ראה ותי"ב קמח, ב.

* מאמר זה הוא "חלק מהמאמר זכור את אשר עשה — תרס"ה — עם איהא שינינים והוספות**.

* לשון ה"פחת זכר" לז"ה זכור תרס"ה ש"ל בקונטרס בפ"ע (קה"ז) — מוצא ש"ק סי' אדר, בצירוף "איהא מ"ם ותעות" מס"ק אדרת"ר שול"ט"א (ונופס דאחז"ל בתר"ס תרס"ה ע"ד ואיל"ד (וראה שם ע"י של). כמה מהשרות כ"ק אדרת"ר שול"ט"א נחתמו לקמן.

ועש"ק, ב' דר"ח אדר, ה'תשח"י

המשיח, דמלכות דאצילות, שעליו נאמר שאז יר"י "וגבה מאד" — ביטול בעצם בתכלית. ועיקר העבודה היא שהביטול יומשך עד למטה, כי יד על כס, אין הכסא שלם, שיומשך עד כתי' כס (מדריגת המלכות), ועד למטה מטה. וכחודש אדר נעשה הגילוי דאדר במרום, הבא ע"י הגאה גאה, ועי"ז אנו מתקרבין לביטול בעצם ולמחיית עמלק בתכלית, ולכן מתרבה הישמה.

- (11) ישע"י נב, יג, וראה לקר"ת שה"ש סי"ב ובהערות בתע"ש שם. גם נבואה שאני.
- (12) ישע"י נב, יג, וראה לקר"ת שה"ש סי"ב וראה קה"ד יא, ת.
- (13) סי"פ בשלח ובפשי"י.

בסופו ומש"כ ברמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ב יקדוב למטה רבינו" — עיין תחומא תולדות

יש לומר דלא נמשך החיוב, וכאשר קרא את המגילה פעם כלילה ופעם ביום, ושלח ב' מנות לרעהו, כבר יצא ידי חובתו. ואפילו החיוב דמתנות לאבוינים שכתב הרמב"ם³³ שמצוה להרבות בהם, י"ל דאינו מחוייב בזה כל היום.

וזה היא המלאכה של יום הפורים — מלאכה כפשוטה ומלאכה בדרחמיית — שחתה' השמחה באופן ד"עז דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי³⁴ במשך כל היום. ואם רגע אחד במשך כל היום יודע הוא שארור המן וברוך מרדכי, יש לומר שלא יצא ידי חובתו עדיין, וחייב לכסומי³⁵. וכוה יש דבר חידוש:

גבי בריקת המן מצינו שאין חוששים שיבוא לאכלו, דכיון שי"הוא עצמו מחזר עליו לשורפו מיכל קאכיל מיני³⁶ (בתמ"י).

והחידוש בפורים הוא — שאע"פ ששותה יין כדי לקיים את החיוב "לכסומי כפוריא" בגלל שהי' הענין ד"ברוך מרדכי" ו"ארור המן", מ"מ, נדרש ממנו שענין זה יביא היפך הדברים — "עז דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליטי"א): עז כאן "ודשת פורים", ועכשיו צריכה להיות ה"מלאכה" בפועל ממש — "חייב איניש לכסומי כפוריא עז דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

[כ"ק אדמו"ר שליטי"א צוה לנגן הניגון "צמאה לך נפש" (החדש)]. * * *

ו. באחת ההתועודויות של פורים³⁶, סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבכמי רכיני הזקן הי' חסיד אחד, איש פשוט ביותר (ברוגת ההשכלה), עז שספק אם ידע פירוש המלות במקומות הקשים שבהפלה, ומ"מ האריך בתפלה, ולא רק בשבת וי"ט ר"ה ויוה"כ"פ, אלא גם בימות החול, ולא רק בתפלת שחרית, אלא גם בתפלת מנחה ותפלה ערבית, וניכר הי' שתפלתו אינה מן השפה ולחוק, אלא התפלל (כלשון חז"לי³⁷) "עז מיצור הנפש".

והחתידים התפלאו על זה: כיצד שייך הוא ("ויר קומט ער") לאיריכות התפלה?!

(36) תרצ"י, אוטואצפ סי"י (סח"ש תרצ"י

ע"י 127).

(34) עיין ש"י אור"ח ר"ס תרצה.

(35) פסחים י"א, א.

(33) הל' מגילה פ"ב ה"י.

(34) עיין ש"י אור"ח ר"ס תרצה.

(35) פסחים י"א, א.

של דבר אין זה ענין של "ירשות", כי אם, שנוכרא באופן כזה שהאדם יתקן וישלים ויעשה מ"ירשות" — מצוה וכלי לאלקות.

וזהו הטעם שמתחשבים ונוהרים כ"כ בהענין דביטול מלאכה.

ה. וכיון שבפורים ("ביטול") מלאכה לא קביל עליהו³⁷, הי' מרדגנ בזה, שאין לוותר על ה"מלאכות" הקשורות עם יום זה אפילו בשביל ענינים הנקראים בשם "יום טוב".

והנה, מלאכת היום דפורים היא — כמאוד³⁸ "חייב איניש לכסומי כפוריא עז דלא ידע".

כלומר: שמחה סתם — צריכה להיות במשך כל השנה, כמ"שי³⁹ "עבדו את ה' בשמחה", וכפי שפוסק הרמב"ם בסוף הלכות ליל שעבודת ה' צריכה להיות בשמחה וזקא, וכיון שעבודת ה' היא במשך כל כ"ד שעות המעת-לעת, שהרי צריך להיות "בכל דרכיך רעהו", צריכה שמחה זו להיות בתמידות.

אמנם, שמחה זו היא מכוסה בעבודת ה', והיינו, שהשמחה היא רק הפנימית וההכשר קיום במצוות ה'.

אך ישנו אופן שהשמחה עצמה היא עבודה — שוה"ע"ע "מועדים לשמחה"⁴⁰, שאז ישנה מצוה עשה "ושמחת בחגך"⁴¹, היינו, שוה"ע"ע "מועדים הסיכה שממנו נעשה ענין השמחה.

ושמחה פורים עולה על גביהם — שהרי בי"ט "חייבים כ"ד להעמיד שוטרים כו' ולא ימשכו ביין כו'⁴², ואילו בפורים ישנו חיוב "לכסומי" — ביין (כפירוש רש"י⁴³) — "עז דלא ידע", דהיינו שמחה בלי גבול.

ועוד זאת — שהחיוב "לכסומי" שנלמד מ"יחי משתה ושמחה"⁴⁴ הוא חיוב הנמשך⁴⁵ על כל רגע של "ימי"⁴⁶, משא"כ בשאר המצוות דפורים

(26) מגילה ז', ב.

(27) תהלים ק"ב.

(28) תפלה י"ט וקידוש.

(29) פ' ראה טז, יד.

(30) שולחן ערוך ואו"ח א"ח ס"ט חקנים.

(31) אלא שבכל רגע מקיים זה ע"י שקיים

(או שקיימים) לכסומי בסעודת פורים. וע"ד

דבליקתה ד' מנינים פעם אחת, מקיים חיוב

הליקחה שישנו בכל רגע מהיום, למ"ד (טובה

מו, ב) דלכולהו יומא אקצא, ולא רק

למצוות (עיין צפנה פנתה להגאון הוגצ"ב

קונטרס השלמה ע' 6, וע"ד חיוב ח"ח שישנו

בכל רגע דהיום, אלא שלמדו פוק א' שחורית

כו' נמשך גם על רגע זה.

(32) וע"ד איסור הספד — שגי' ונלמד

מ"ימי משתה ושמחה" — שאסור בו כל

חיים כולו*.

(*) אבל מזה א"ז ראי' כיצ' לעינונו, כיון

שזהו דבר הסותר והיפך זממחה. וק"ל

(מלקו"ש ח"ג ע' 916 הערה 14. ח"ז ע' 21 הערה

110).

— לחבר את הענינים שלמטה עם אלקות, באופן של עלי' מלמטה למעלה, עד "השמימיה" בתוספת ה"א, שזהו למעלה ממקופים סתם⁴³; וב"סולם" זה הנה "מלאכי אלקים (לא רק) עולים (אלא גם) וירדו⁴⁴ — שכל ההשפעות וההשפכות שלמעלה באות מ"השמימיה" עד "ארצה", שזהו למטה מ"ארץ" סתם⁴⁵, ועד שנעשה כולא חד — שמגלים את ה"אחד" אפילו "מתחת לארץ" שלמטה מ"ארץ" סתם.

וזהו גם הענין של ימי הפורים — כמבואר בארזכה בתסודות⁴⁶, שכל בני ישראל, "מוצר ועד זקן טף ונשים"⁴⁷, עמדו בתנועה של מסדרת-נפש, לא רק בר"ה וזוה"כ⁴⁸ וכשבת וי"ט, אלא במשך כל השנה כולה, והיינו, שבכל השינויים שיכולים להיות במשך חיי האדם, עמדו בתנועה של מסדרת-נפש שלמעלה מטעם ודעה.

ועי' המשיכו ממקום שלמעלה מ"ארוי המן" ו"ברוך מדדכי", שמשם יומשו למטה, באופן ש"להודים היתה אורה ושמחה ושרון ירק⁴⁹." [כ"ק אדמו"ר שליטי"א צוה לגן הנגזן "דרכך אלקיני"].

* * *

ט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה חייב אינש לכסומי בפורי'א.

* * *

י. דובר לעיל (ס"ה) אודות הציווי "עכדו את ה' בשמחה", שזהו ציווי תמידי, כיון שעבודת ה' היא מצוה תמידית, שהי' השינויים הם רק באופני העבודה, אם העבודה היא מצד אהבת המקום או מצד יראת המקום, אבל העבודה עצמה צריכה להיות תמיד. וכמ"ש בהקדמת ספר החינוך שיש "ששה מצות שחיוכן תמיד לא יפסק מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו", ומוסיף: "סימנם שיש" עיר מקלט תחינה לבם".

יא. וצריך להבין:

המספר ששה — מופיע כמ"פ בתורה. וא"כ, למה נקט הסימן

43) אסתר ג. יג.

44) שם ט. סז.

45) מסעי לת, יג.

43) ראה מה"מ קונטרסים ח"ב ש"ט, רע"א.

44) ראה תו"א מג"א עז, א. ק"ב, ד.

47) ובכ"מ.

וכששאלוהו, ענה: איני יודע... אבל שמעתי מהרבי (כוונתו לאדמו"ר הזקן): "יכור ושמור כדיכור אחד"³⁸ — בכל דיכור צריך לוכור ולשמור את ה"אחד".

וכפתגם זה התפלל ארבעים שנה רצופות; וכלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר בהשחיה: כיום ראשון, כיום שני ושלישי וכו', ועאכ"כ בשבת. ועל זה אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר: "א' ווארט באַ חסידים ווערט ניט פאָרפּאָל".

ז. וזהו גם המענה לאלו שטוענים שמצד מעמדו ומצבם אינם שייכים לעבודת התפלה כפי שדורשים רבותינו נשיאינו, כיון שחסרים אצל ענינים הקודמים לזה, ולפעמים חסר אפילו בענינים עיקריים, כמו פירוש המלות (כבסיפור הנ"ל).

והמענה לזה — שישנה העבודה וההתבוננות (שהיא לא רק כללית, אלא גם פרטית, כמבואר בשער היחוד³⁹ שצריך להיות עבודה והתבוננות באופן פרטי דוקא) שבכל דיכור — שהוא כח הפועל בנפשו שעל ידו נברא כל דבר, כמ"ש "ברכר הוי' שמים נעשר" — ישנו ה"אחד", ועבודתו של יהודי היא לוכור ולשמור בכל דבר שבא לידו את ה"אחד" שבו, כהפתגם של רבינו הזקן שנשמר ונזכר ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר, ונעשה הוראה שנוגעת לכל אחד מאתנו.

וסיפור הנ"ל הוא מופת חותך אשר גם הפשוטים בידיעה והשגה, הנה כאשר יתבוננו בהענין ד"יכור ושמור כדיכור אחד", יכולים להתפלל בהתבוננות זו עצמה ארבעים שנה רצופות,

— שזהו הזמן המספיק שיוכל להיות "קאי אדעתא דרבי"⁴⁰ של רבותינו הנשיאים —

וכאופן שיומשך לא רק בשבתות וימים טובים, אלא גם כיום ראשון, יום שני ויום שלישי, וכל ימות החול, שיהיו חודרים בתפלה ("דורכנעדאוועטע טעג").

ת. ויש לקשר זה עם ימי הפורים:

ענין התפלה הוא — "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"⁴¹

41) ראה ע"ה, רע"ב.

42) רצא כח, יב, וראה דור ח"א וטו, ב.

43) ח"ג שו, ב. תקי"ז תמי"ה (פנ, א).

38) מכלתא ופרי"י יחור כ, ת. ועוד.

39) לאדמו"ר האמצעי פ"ד.

40) תהלים לג, ו.